

INGLIZ TILIDA KARDIOLOGIK ATAMALAR

Abdulboriyeva Feruza Anvar qizi*Namangan Davlat Universiteti tayanch doktoranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilidagi kardiologik atamalar, ularning kelib chiqishi, tuzilishi va qo'llanilishi tahlil qilinadi. Tibbiy sohada terminlarning to'g'ri va aniq ishlatilishi mutaxassislar o'rtasidagi samarali muloqotni ta'minlaydi. Ayniqsa, ingliz tilida tibbiy bilim olayotgan talaba va shifokorlar uchun kardiologik atamalarni puxta o'zlashtirish muhim ahamiyatga ega. Maqolada atamalarning asosan lotin va yunon tillaridan olinganligi, qisqartmalar, morfologik tuzilma va semantik xususiyatlari, shuningdek, ularning amaliyotdagi qo'llanilishi haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: kardiologiya, tibbiy atamalar, ingliz tili, lotincha ildizlar, tibbiy lug'at, qisqartmalar, yurak kasalliklari, tibbiy muloqot, morfologiya, semantika

Kirish

Bugungi kunda tibbiyot sohasining jadal rivojlanishi va global miqyosda o'zaro hamkorlikning kuchayishi ingliz tilidagi tibbiy terminologiyani chuqur o'rganishni talab etmoqda. Ayniqsa, yurak va qon-tomir kasalliklarini o'rganadigan kardiologiya sohasi o'zining boy va murakkab terminlari bilan ajralib turadi. Kardiologik atamalar klinik amaliyotda, ilmiy adabiyotlarda va xalqaro konferensiyalarda keng qo'llaniladi.

Ushbu atamalar ko'pincha lotin va yunon tillaridan kelib chiqqan bo'lib, ularning o'ziga xos morfologik tuzilishi va semantik mazmuni mavjud. Masalan, "cardio-", "angio-", "myo-", "tachy-", "brady-" kabi prefikslar va "itis", "pathy", "logy" kabi suffikslar kardiologik atamalarning asosini tashkil etadi. Bu terminlar yurak kasalliklarini aniqlash, tashxis qo'yish va davolash jarayonlarida muhim o'rin egallaydi.

Maqolada ingliz tilidagi kardiologik atamalarning tasnifi, kelib chiqishi, shakllanishi va ularning o'rganish metodikasi tahlil qilinadi. Bu nafaqat tibbiy ingliz tilini o'rganayotgan talabalar, balki soha mutaxassislari uchun ham amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Ingliz tilida kardiologik atamalarni chuqur o'rganish zamonaviy tibbiyotda katta ahamiyatga ega bo'lib, bu soha nafaqat shifokorlar, balki tibbiyot sohasida tahsil olayotgan talabalar uchun ham zarur bilim manbayidir. Kardiologiya — yurak va qon-tomir tizimi kasalliklarini o'rganadigan muhim yo'nalish bo'lib, u bilan bog'liq atamalar soni juda ko'p va murakkab tuzilishga ega. Ushbu atamalarni to'g'ri tushunish va ishlatish bemorlarga to'g'ri tashxis qo'yish, davolash usullarini belgilash, xalqaro ilmiy tajribalarni o'zlashtirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ingliz tilidagi kardiologik atamalar asosan lotin va yunon tillaridan olingan bo'lib, ularning ko'pi

prefiks, suffiks va ildiz soʻzlar asosida hosil qilingan. Masalan, “cardio-” prefiksi “yurak”, “angio-” prefiksi “tomir”, “-itis” suffiksi esa yalligʻlanish maʼnosini bildiradi. “Myocarditis” termini “yurak mushaklarining yalligʻlanishi” degan maʼnoni anglatadi. Bunday tuzilmaviy elementlarni oʻrganish orqali yangi va murakkab atamalarni ham oson tushunish mumkin boʻladi.

Koʻplab kardiologik terminlar xalqaro darajada standartlashtirilgan boʻlib, tibbiyot xodimlari oʻrtasida umumiy tushuncha yaratadi. Masalan, EKG (Electrocardiogram), CHF (Congestive Heart Failure), CAD (Coronary Artery Disease), MI (Myocardial Infarction) kabi qisqartmalar tibbiyot amaliyotida keng qoʻllaniladi. Ushbu qisqartmalarni bilish shifokorga bemor holatini tezda aniqlash va kerakli choralarni koʻrishda yordam beradi. Shu bilan birga, kardiologik atamalar turli darajadagi tibbiy hujjatlarda — tarix kasalliklarida, epikrizlarda, retseptlarda, ilmiy maqolalarda ham qoʻllaniladi.

Kardiologik atamalar faqatgina klinikada emas, balki tibbiy taʼlimda ham oʻta muhim oʻrin tutadi. Tibbiyot oliygohlarida ingliz tilida oʻqitilayotgan talabalar uchun aynan shu atamalarni puxta oʻzlashtirish ularning kasbiy yetukligini taʼminlaydi. Shuningdek, xalqaro ilmiy anjumanlar, nufuzli tibbiy jurnallar va internet resurslarida tibbiy yangiliklar aynan ingliz tilida eʼlon qilinadi. Shu sababli, kardiologik terminologiyani chuqur oʻrganish zamonaviy shifokor uchun nafaqat til bilimini, balki kasbiy salohiyatni oshiradi. Bundan tashqari, ingliz tilidagi tibbiy atamalar semantik jihatdan ham murakkab boʻlib, ular koʻp hollarda turli kontekstlarda har xil maʼno kasb etishi mumkin. Misol uchun, “arrhythmia” termini yurak ritmidagi buzilishlarni bildiradi, biroq bu buzilishning koʻlami, turi, sababi va asoratlari kontekstga qarab aniqlanadi. Shu bois, terminologik savodxonlik tibbiy mutaxassis uchun klinik fikrlash asosini yaratadi.

Koʻplab atamalar kombinatsiyalangan shaklda qoʻllaniladi. Masalan, “supraventricular tachycardia” — yurakning yuqori boʻlimida kuzatiladigan tez urish holatini ifodalaydi. Bu yerda “supra-” prefiksi “yuqorida”, “ventricular” — yurak qorinchalariga oid, “tachy-” — tez, “cardia” — yurak ritmi degan maʼnoni bildiradi. Bu kabi koʻp komponentli terminlarni tahlil qilish ularning mazmunini chuqurroq tushunishga imkon yaratadi. Zamonaviy kardiologik lugʻat doimiy ravishda yangilanib boradi, ayniqsa yangi kasalliklar, diagnostik texnologiyalar va muolaja usullari paydo boʻlishi bilan yangi terminlar shakllanmoqda. Masalan, “transcatheter aortic valve replacement (TAVR)” yoki “cardiac resynchronization therapy (CRT)” kabi iboralar ilgari mavjud boʻlmagan, yangi texnologiyalarning natijasida yuzaga kelgan. Bu esa tibbiy terminologiyani dinamik, rivojlanayotgan tizim sifatida oʻrganishga undaydi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilida kardiologik atamalarni oʻrganish tibbiyot sohasida bilimli, malakali va zamon bilan hamnafas boʻlgan mutaxassislarni yetishtirishda muhim omil hisoblanadi. Bu bilim nafaqat chet eldagi tajribalarni

o'zlashtirishga, balki milliy sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Kardiologik terminologiyani puxta bilgan tibbiyot mutaxassisi nafaqat o'z bemorlariga to'g'ri tashxis qo'ya oladi, balki ilmiy tadqiqotlar olib borishda ham muvaffaqiyatga erishadi.

Xulosa

Bugungi globallashuv davrida tibbiyot sohasi tez sur'atlar bilan rivojlanib, xorijiy, ayniqsa ingliz tilidagi tibbiy terminologiyani puxta bilishni taqozo qilmoqda. Ayniqsa, kardiologiya sohasida bu zarurat yanada yaqqol ko'zga tashlanadi. Ingliz tilida kardiologik atamalarni mukammal o'rganish orqali nafaqat zamonaviy yurak-qon tomir tizimi kasalliklari haqidagi bilimlar boyitiladi, balki tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritish, xalqaro tadqiqotlar va amaliyotlarda faol ishtirok etish imkoniyati ham kengayadi. Ushbu atamalar tibbiy matnlarni, maqolalarni, kasallik tarixlarini tahlil qilishda, tashxis va davolash jarayonlarida beqiyos ahamiyatga ega. Shuningdek, kardiologik terminlar strukturaviy va semantik jihatdan tahlil qilinsa, ularni o'rganish samaradorligi ortadi, yangi terminlarni anglash osonlashadi. Shunday qilib, ingliz tilidagi kardiologik atamalarni chuqur o'zlashtirish — har bir tibbiyot xodimi va talabaning kasbiy kompetensiyasini oshirish, xalqaro tibbiy hamkorlikda muvaffaqiyatli ishtirok etish uchun mustahkam zamin yaratadi. Bu nafaqat o'quv jarayoni, balki butun umrga xizmat qiluvchi muhim bilimlar sirasiga kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 33rd Edition. Elsevier, 2020.
2. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. 7th Edition. Lippincott Williams & Wilkins, 2012.
3. Taber's Cyclopedic Medical Dictionary. 24th Edition. F.A. Davis Company, 2021.
4. Oxford Handbook of Cardiology. 3rd Edition. Punit Ramrakha, Jonathan Hill. Oxford University Press, 2021.
5. McGraw-Hill Medical Dictionary for Allied Health. McGraw-Hill Education, 2015.
6. Medical Terminology: A Short Course. Davi-Allen Chabner. Elsevier, 2022.
7. O'zbekcha-Inglizcha-Ruscha Tibbiy Atamalar Lug'ati. Tahrir hay'ati: S. Sodiqov va boshqalar. Tashkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2018.
8. Kardiologiya asoslari. Tahrir hay'ati: I. X. Asqarov, T. Sh. Salimov. Toshkent: IHTM nashriyoti, 2019.
9. American Heart Association. www.heart.org — yurak kasalliklari va atamalari bo'yicha eng yirik onlayn resurs.
10. MedlinePlus. U.S. National Library of Medicine. www.medlineplus.gov — tibbiy atamalar izohi va umumiy ma'lumotlar manbai.